

STAVOVI GRAĐANA O POLICIJI

Rezultati istraživanja javnog mnjenja
sprovedenog u Crnoj Gori

Septembar, 2016.

STAVOVI GRAĐANA O POLICIJI

Rezultati istraživanja javnog mnjenja
sprovedenog u Crnoj Gori

IZDAVAČ

Institut alternativa
Bulevar Džordža Vašingtona 57, I/20, Podgorica
Tel/fax: +382 20 268 686
Email: info@institut-alternativa.org
www.institut-alternativa.org
www.pointpulse.net

AUTOR

Milena Milošević

UREDNIK

Saša Đorđević

PREVOD

Vera Šćepanović

DIZAJN I PRELOM

DTP Studio

Podgorica, 2016.

SADRŽAJ

SPISAK GRAFIKA I TABELA.....	4
O ISTRAŽIVANJU	5
SAŽETAK	6
POVJERENJE U INSTITUCIJE.....	7
Građani najmanje vjeruju Agenciji za sprječavanje korupcije	7
Srbi u Crnoj Gori nemaju povjerenja u policiju.....	8
Prosječan policijski službenik u Crnoj Gori je uglavnom percipiran u pozitivnom svjetlu	9
PERCEPCIJA POLICIJE	9
Žene u policiji su nježne, srdačne i ljubazne	10
Uticajni prijatelji i rodbina kao prečica ka zapošljenju u policiji.....	11
Trećina građana smatra da policija radi za njih	12
Većina građana vjeruje da političari utiču na rad policije	14
PERCEPCIJA KORUPCIJE.....	15
Policija na listi najkorumpiranih institucija	15
Percepcija korupcije u policiji nepromijenjena.....	16
BORBA PROTIV KORUPCIJE.....	19
Građani nijesu spremni da prijave korupciju.....	19
Lokalna policijska stanica prvi izbor za prijavljivanje korupcije	20
Represijom protiv korupcije u policiji.....	20
Ministarstvo unutrašnjih poslova prvo odgovorno za borbu protiv korupcije u policiji	21
ULOGA CIVILNOG DRUŠTVA	23
Nevladine organizacije aktivne u borbi protiv korupcije.....	23
METODOLOŠKI OKVIR.....	24

SPIŠAK GRAFIKA I TABELA

Grafika 1: Povjerenje javnosti u crnogorske institucije: poređenje 2015. i 2016. godine.....	7
Grafika 2: Povjerenje u policiju prema nacionalnosti	8
Grafika 3: Tri najčešća atributa kojim se opisuju policijski službenici u Crnoj Gori.....	10
Grafika 4: Zapošljavanje u policiji.....	11
Grafika 5: U čijem interesu policija najviše djeluje?	12
Grafika 6: U čijem interesu policija najmanje djeluje?	13
Grafika 7: U čijem interesu policija najmanje djeluje: poređenje rezultata iz 2015. i 2016. godine	13
Grafika 8: Uticaj politike na operativni rad policije	14
Grafika 9: Povjerenje javnosti i percepcija korupcije, poređenje po institucijama.....	16
Grafika 10: Percepcija korupcije u crnogorskoj policiji, poređenje 2015. i 2016. godine.....	17
Grafika 11: Percepcija korupcije unutar policijskih struktura	17
Grafika 12: Prijavljivanje korupcije u policiji	19
Grafika 13: Kome bi građani prvo prijavili korupciju u policiji.....	20
Grafika 14: Mjere za suzbijanje korupcije u policiji.....	21
Grafika 15: Institucije koje treba da se bore protiv korupcije u policiji	22
Grafika 16: Uloga civilnog društva u borbi protiv korupcije u policiji, poređenje 2015. i 2016. godine	23
Tabela 1: Percepcija korupcije u institucijama u Crnoj Gori.....	15

O ISTRAŽIVANJU

Drugi krug istraživanja javnog mnjenja „Stavovi građana o policiji” je sproveden u Albaniji, Bosni i Hercegovini, Crnoj Gori, Kosovu, Makedoniji i Srbiji. Upitnik na osnovu kojeg je istraživanje sprovedeno je razradila regionalna mreža POINTPULSE kako bi dobila odgovore na pitanja o stavovima građana prema policiji. Upitnik je sadržao šest grupa pitanja:

1. Nivo povjerenja građana u institucije;
2. Percepcija policije kao institucije, kao i percepcija policijskih službenika i policijskih službenica kao pojedinaca;
3. Percepcija korupcije u društvu i u policiji;
4. Mišljenja građana o borbi protiv korupcije;
5. Mišljenja građana o radu organizacija civilnog društva;
6. Demografske odlike ispitanika.

Terensko istraživanje u Crnoj Gori je sprovedeno u aprilu 2016. godine od strane agencije IPSOS Strategic Marketing, na reprezentativnom uzorku od 1,000 odraslih osoba, građana Crne Gore. Kao sredstvo istraživanja korišćen je upitnik, a anketa je sprovedena metodom „licem u lice” koja uključuje direktan kontakt sa građanima.

Izveštaj je objavljen kao dio projekta pod nazivom „Puls integriteta i povjerenja u policiju na Zapadnom Balkanu” čiji cilj je da doprinese izgradnji povjerenja u policiju putem promocije odgovornosti i jačanja integriteta policije. Mrežu POINTPULS koja je u tu svrhu oformljena čini sedam organizacija civilnog društva iz regiona, i to: Analitika iz Skoplja, Beogradski centar za bezbjednosnu politiku (BCBP) i Balkanska istraživačka mreža (BIRN) iz Beograda, Centar za sigurnosne studije (CSS) iz Sarajeva, Institut alternativa (IA) iz Podgorice, Institut za demokratiju i medijaciju (IDM) iz Tirane, i Kosovski centar za bezbjednosne studije (KCSS) iz Prištine.

Projekat podržava Evropska unija kroz program „Podsticanje civilnog društva” u okviru Instrumenta za pretpristupnu pomoć (IPA). Za sadržaj izvještaja odgovoran je isključivo Institut Alternativa i stavovi iskazani u ovom dokumentu nisu nužno stavovi Evropske unije.

SAŽETAK

Šest od deset građana Crne Gore ima povjerenja u policiju. To navodi na zaključak da su, uprkos svim izazovima, građani na strani policije, što bi trebalo da predstavlja značajan podsticaj njenom radu. Ukratko, pored visokog nivoa javnog povjerenja, stavovi građana takođe pokazuju da građani uglavnom imaju pozitivne asocijacije na prosječne policijske službenike i policijske službenice.

Visok nivo povjerenja u policiju je u suprotnosti sa ostalim nalazima istraživanja, što daje ponešto kompleksnu sliku o stavovima građana prema policiji. Građani tako vjeruju da je korupcija unutar ove institucije relativno raširena, da policija služi pretežno da štiti partikularne interese, kao i da zapošljavanje u policiji nije zasnovano na zaslugama.

Građani srpske nacionalnosti imaju manje povjerenja u policiju i vide je kao posebno udaljenu od građana. Mane od polovine građana (42%) koji su se identifikovali kao etnički Srbi kažu da uglavnom ili u potpunosti imaju povjerenja u policiju. Nedostatak povjerenja nalazi podršku i u drugim odgovorima na upitnik - tako je 21% građana koji se identifikuju kao Srbi reklo da policija služi kao sredstvo za zaštitu građana, dok čak 80% posto smatra da političari utiču na rad policije u potpunosti ili u velikoj mjeri. Sa druge strane, građani albanske, hrvatske i bošnjačke/muslimanske nacionalnosti imaju natprosječno pozitivno viđenje pojedinih aspekata policije.

Iako građani vjeruju da je korupcija u policiji raširena, teško se odlučuju da je prijave. Ubjedljiva većina od preko 73% građana je potvrdila da ne bi prijavili korupciju u policiji čak i ako im ne bi bilo traženo da daju lične podatke.

Ključni nalazi ovogodišnjeg istraživanja se ne razlikuju puno od onih iz 2015. godine. To navodi na zaključak da burni događaji i opozicioni protesti u glavnom gradu u oktobru 2015. godine, u kojima je došlo do prekomjerne upotrebe sile od strane više pripadnika policije, nijesu značajnije uticali na opštu percepciju policije.

Takođe, kao i u prošlogodišnjem istraživanju, ne postoji statistička veza između povjerenja u policiju i percepcije korupcije, što ukazuje na potrebu daljeg istraživanja pretpostavki javnog povjerenja u institucije. Moguće objašnjenje leži u dominantnoj političkoj kulturi, koja nije ni participativna ni građanski orjentisana, već je u velikoj mjeri parohijalna i podanička, što znači da dobar dio stanovništva radije preispituje rad nadležnih organa, bez obzira na njihov učinak.

Značajan novitet u ovogodišnjem istraživanju je akcenat na žene u policiji. Iako se policijskim službenicama uglavnom pripisuju pozitivni atributi, i ovo istraživanje potvrđuje postojanje određenih stereotipa o ženama. Ljepota, izgled i šarm su među najčešćim prvim asocijacijama na policijske službenice, dok manje od 1% građana ima istu prvu asocijaciju na prosječnog policijskog službenika. Takođe, niko od građana nije pomenuo da smatra da prosječan muškarac u policiji nije dorastao svom poslu, dok je 5% građana to prvo navelo u opisu žena u policiji.

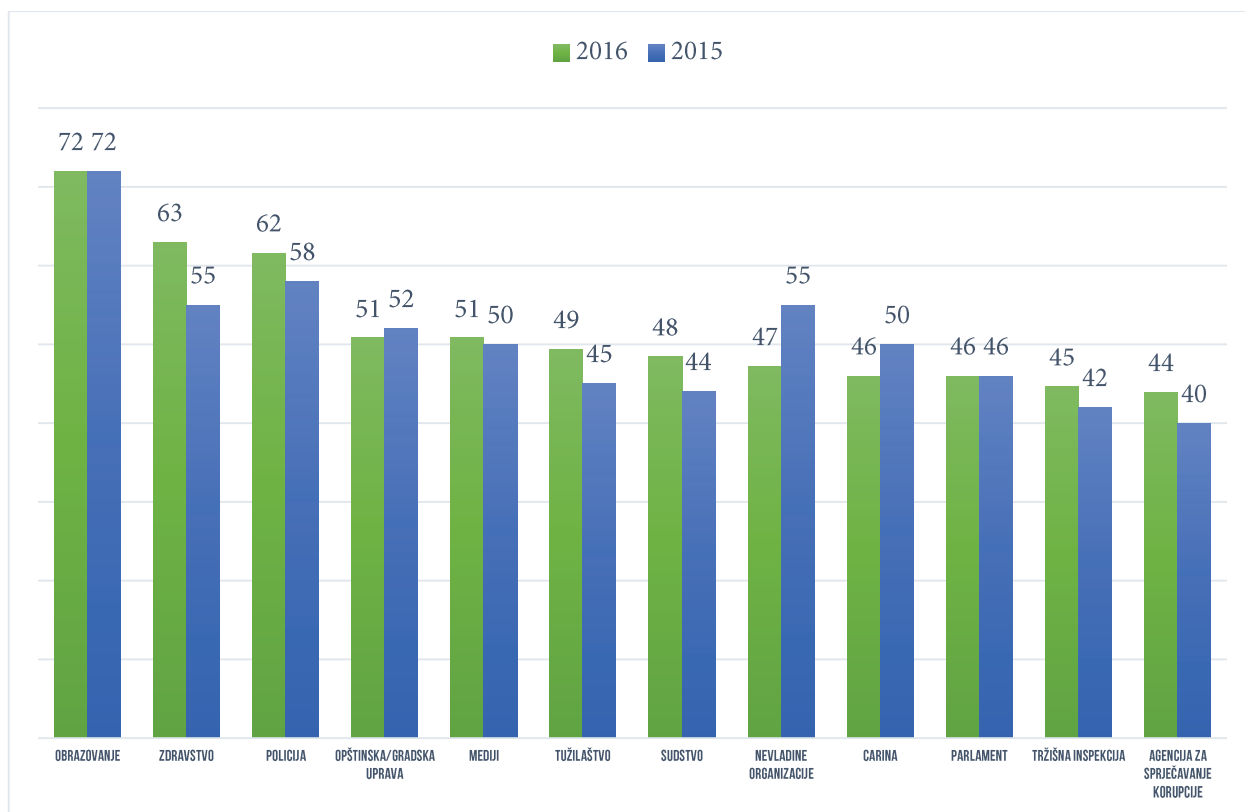
POVJERENJE U INSTITUCIJE

Građani najmanje vjeruju Agenciji za sprječavanje korupcije

Prvi set pitanja se odnosio na opšte povjerenje u ključne institucije u Crnoj Gori. Rezultati pokazuju da crnogorska policija stoji prilično dobro u pogledu javnog povjerenja, odmah iza zdravstva i obrazovanja, i daleko ispred nove Agencije za sprječavanje korupcije. Prema nalazima istraživanja, ova novoosnovana agencija koja je otpočela rad u januaru 2016. godine uživa najmanje povjerenja javnosti. Pojedine funkcije ove agencije su itekako relevantne za jačanje integriteta policije, posebno u pogledu praćenja i implementacije planova integriteta, kao i u domenu sprječavanja konflikta interesa, lobiranja, finansiranja političkih partija i izbornih kampanja, i zaštite zviždača. Građani, međutim, imaju veoma malo povjerenja u ovu instituciju, što nastavlja trend niskog povjerenja iskazan u prošlogodišnjem istraživanju prema njenoj "prethodnici" - Upravi za antikorupcijsku inicijativu.

GRAFIKA 1: POVJERENJE JAVNOSTI U CRNOGORSKE INSTITUCIJE: POREĐENJE 2015. I 2016. GODINE

P: Koliko povjerenje imate u sljedeće institucije u Crnoj Gori? Molimo Vas da odgovorite koristeći skalu od 1 do 4, pri čemu: 1 znači uopšte nemam povjerenje, 2 uglavnom nemam povjerenje, 3 uglavnom imam povjerenje, 4 imam potpuno povjerenje.

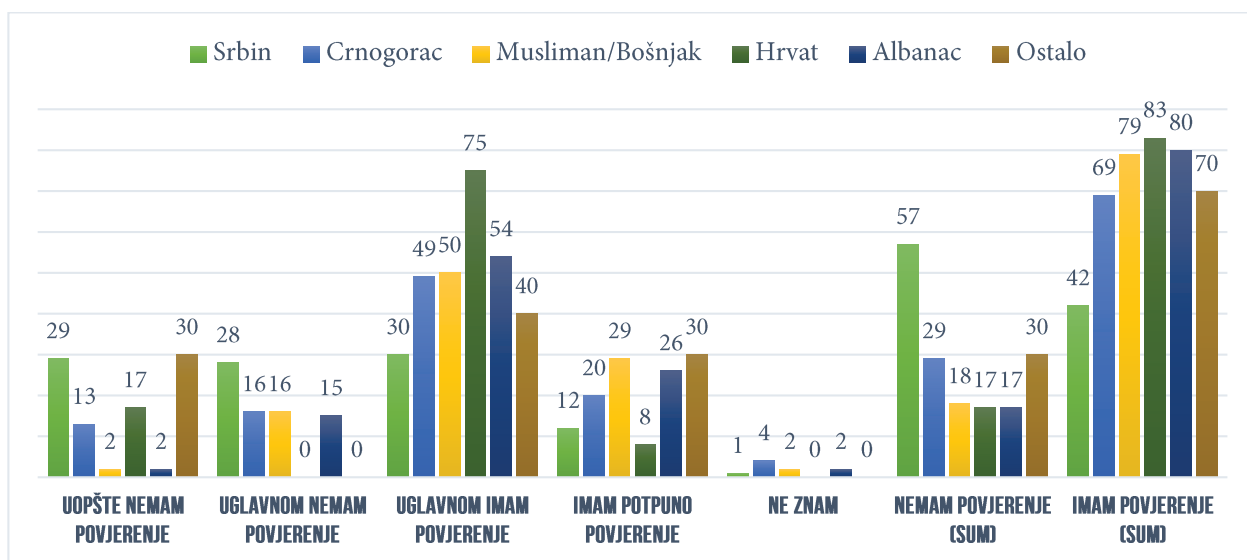
U poređenju sa prethodnom godinom, povjerenje u policiju je neznatno povećano, za 3%. 2015 godine policija je bila druga na listi institucija kojima su građani skloni da vjeruju, odmah nakon obrazovnog sistema. Ove godine ju je na tom mjestu prestigao zdravstveni sistem.

Srbi u Crnoj Gori nemaju povjerenja u policiju

Ovogodišnje istraživanje je potvrdilo rezultate iz 2015. godine koji pokazuju da Srbi u Crnoj Gori nemaju povjerenja u policiju. To je jedina nacionalnost u kojoj većina ne vjeruje policiji, obzirom da je samo 42% građana srpske nacionalnosti odgovorilo da u policiju imaju povjerenja „uglavnom” ili „u potpunosti”. Sa druge strane, velika većina građana hrvatske (83%), albanske (80%) i bošnjačke/muslimanske (79%) nacionalnosti je izrazila visok nivo povjerenja u policiju. Građani crnogorske nacionalnosti su negdje u sredini: 68% građana unutar ove grupe ima povjerenja u policiju.

GRAFIKA 2: POVJERENJE U POLICIJU PREMA NACIONALNOSTI

P: Koliko povjerenje imate u sljedeće institucije u Crnoj Gori? Molimo Vas da odgovorite koristeći skalu od 1 do 4, pri čemu: 1 znači uopšte nemam povjerenje, 2 uglavnom nemam povjerenje, 3 uglavnom imam povjerenje, 4 imam potpuno povjerenje.

PERCEPCIJA POLICIJE

Ovaj set pitanja je obuhvatio nekoliko ključnih oblasti iz kojih se mogu izvući opšti zaključci o tome kako crnogorski građani vide policiju: asocijacije na prosječne policijske službenike i službenice, način zapošljavanja u policijskoj službi, svojstvo u kom policija najviše djeluje, i politički uticaj na policiju.

Prosječnog policijskog službenika i službenicu građani vide uglavnom u pozitivnom svjetlu, iako je njihova percepcija obojena uobičajenim stereotipima o ženama i muškarcima. Izgled se mnogo češće vezuje za žene u policiji nego za muškarce. Uprkos pozitivnom imidžu, međutim, građani vjeruju da policija najviše djeluje kao sredstvo zaštite posebnih interesa Vlade, državnih službenika i političkih partija, kao i da je previše izložena političkom uticaju.

Prosječan policijski službenik u Crnoj Gori je uglavnom percipiran u pozitivnom svjetlu

Upitani da opišu prosječnog policijskog službenika, građani kao prvu asocijaciju najčešće navode attribute poput ljubaznosti, pristojnosti i kulture (6%), zaštitu građana (6%) i profesionalizam (5%). U poređenju sa drugim zemljama, međutim, primjetan je i natprosječan broj građana koji su u odgovoru na pitanje da navedu tipične attribute prosječnog policijskog službenika prvo naveli „nepravedan” (3%). Sa druge strane, čak 10% građana nema jasnu percepciju o prosječnom policijskom službeniku.

Kada se u obzir uzmu svi odgovori, najučestaliji atributi kojima su građani opisali prosječne policijske službenike su profesionalizam, stručnost i obučenost (13%), ljubaznost, pristojnost i kultura (13%), odgovornost i savjesnost (10%). Iako im to nije prva asocijacija, građani takođe vide policijske službenike kao korumpirane: 10% građana je navelo ovaj atribut u svojim odgovorima, što je blizu regionalnog prosjeka.

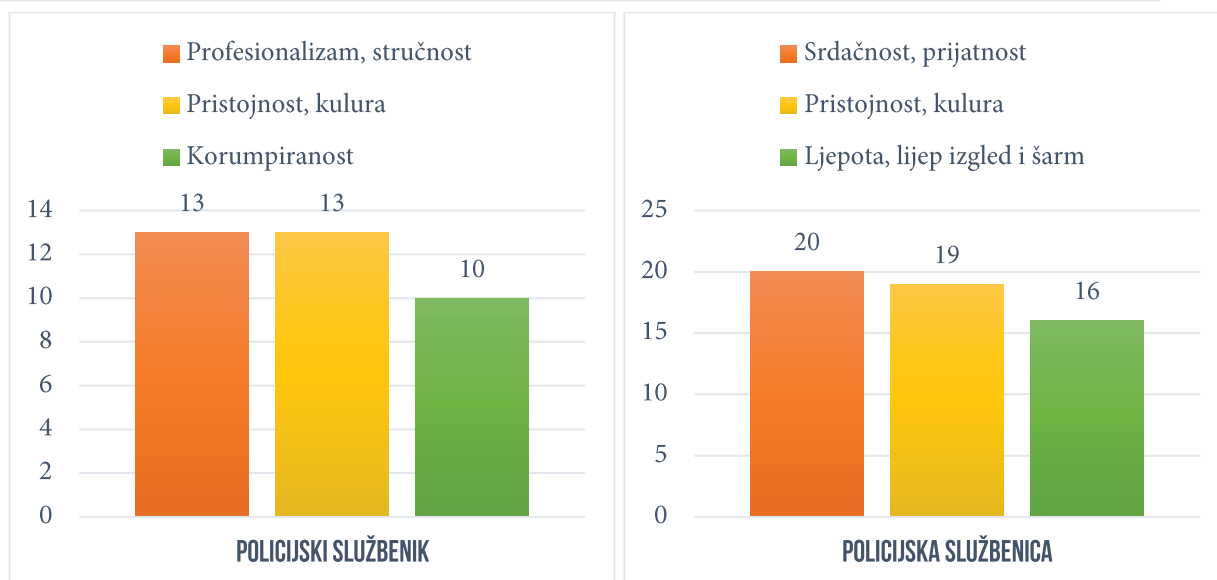
Uglavnom pozitivne asocijacije na prosječne policijske službenike i povjerenje većine građana u policiju pokazuju da percepcija policije nije narušena iskustvom nedavnih protesta, koji su dali veoma negativnu sliku o djelovanju policije u kriznim situacijama. Iako su mediji naširoko izvještavali o prekomjernoj upotrebi sila od strane policije na opozicionim protestima u oktobru 2015. godine, to se nije odrazilo na ukupno mišljenje građana o policiji, što moguće objašnjava činjenica da građani ne povezuju ove incidente sa redovnim radom policije i ne smatraju da oni spadaju u djelokrug policijskih službenika koji su u direktnom kontaktu sa stanovništvom.

Žene u policiji su nježne, srdačne i ljubazne

Jedno od pitanja se ticalo percepcije žena u policiji, kako bi se ustanovile pozitivne i negativne asocijacije koje bi mogle da predstavljaju podstrijek ili prepreku daljoj integraciji žena u redove policije. Prve asocijacije na žene u policijskoj uniformi u Crnoj Gori su uglavnom pozitivne, pa su među najčešće pominjanim nježnost, srdačnost i prijatnost (10%), ljepota, lijep izgled i šarm (8%), i ljubaznost, pristojnost i kultura (8%). Uprkos tome, Crna Gora je među prvima u regionu u pripisivanju negativnih atributa žena u policiji. Tako je 5% građana kao prvi odgovor navelo da žene u policiji nijesu dorasle svom poslu, da su promašile profesiju, i druga negativna mišljenja. Zanimljivo je da je prvi odgovor 3% građana, takođe više nego u drugim zemljama, bio da rijetko viđaju žene u policiji, i da je na pitanje da opišu prosječnu službenicu čak 10% građana odgovorilo neodređenim „ne znam”.

GRAFIKA 3: TRI NAJČEŠĆA ATRIBUTA KOJIM SE OPISUJU POLICIJSKI SLUŽBENICI U CRNOJ GORI

P1: Kada mislite na policajku (žena policajac), koja je u direktnom kontaktu sa građanima, kako biste je opisali? Molim vas navedite nekoliko atributa (pridjeva, riječi) koji po vašem mišljenju najbolje opisuju prosječnog policajca; P2: A kada mislite na prosječnog policajca u Crnoj Gori, policajca koji je u direktnom kontaktu sa građanima, kako biste ga opisali? Molim vas navedite nekoliko atributa (pridjeva, riječi) koji po vašem mišljenju najbolje opisuju prosječnog policajca u Crnoj Gori.

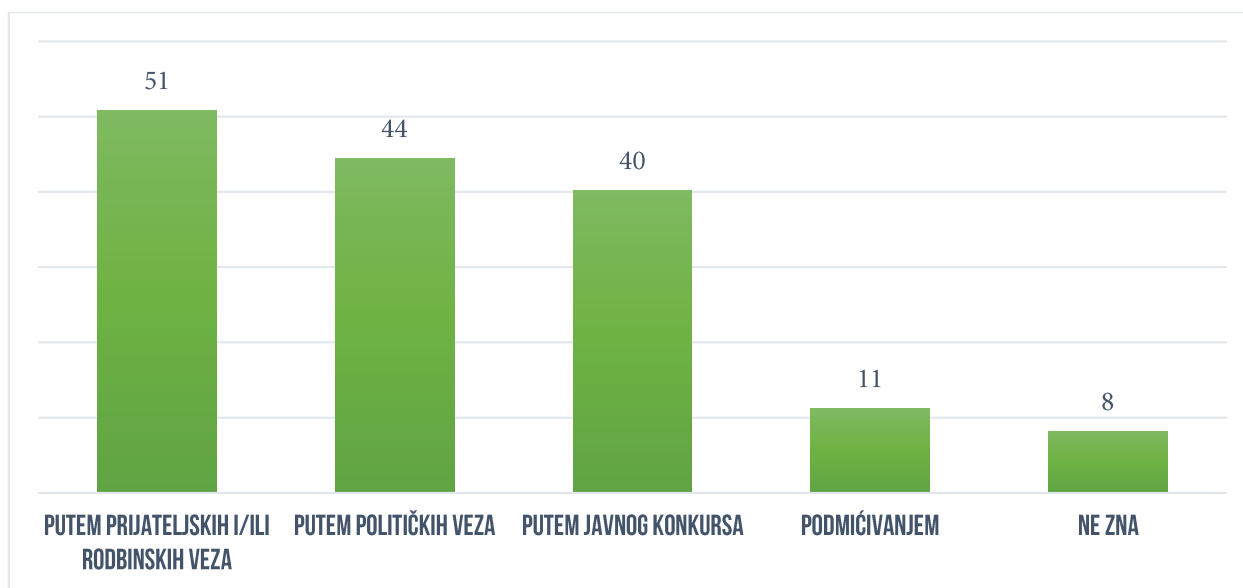
Još jedan zanimljiv nalaz se tiče predrasuda u percepciji žena u policiji u poređenju sa viđenjem prosječnog policijskog službenika. Ljepota, izgled i šarm su među najčešćim prvim asocijacijama na žene, dok se u odgovorima na pitanje da opišu prosječnog muškarca u policiji, ljepota, izgled i šarm javljaju među prvima tek u 1% slučajeva. Osim toga, nijedan građanin nije naveo da prosječan policijski službenik nije dorastao svom poslu. Kada se uzmu zajedno svi atributi kojima građani opisuju žene u policiji, Crna Gora se izdvaja u percepciji žena kao dobrih, srdačnih i prijatnih (20%), kulturnih (19%), profesionalnih (15%), obrazovanih (11%), odgovornih (9%), autoriteta (6%), posvećenih (6%) i tolerantnih (4%). Sa druge strane, Crna Gora je ispod regionalnog prosjeka po broju koji navode pristupačnost, učtivost i zainteresovanost u opisu policijskih službenika - samo 7% građana je navelo neke od tih atributa u odgovoru na ovo pitanje.

Uticajni prijatelji i rodbina kao prečica ka zapošljenju u policiji

Zajedno sa Srbijom, Crna Gora predvodi listu zemalja regiona u kojima većina građana - 51% u Srbiji i 52% u Crnoj Gori - smatra da su uticajni prijatelji i rodbina prečica ka zapošljenju u policiji. Upitani za mišljenje o načinu zapošljavanja u policiji, uz mogućnost da ponude više odgovora, značajan broj građana u Crnoj Gori (44%) je takođe naveo političke veze kao način izbora i zapošljavanja kadrova u policijskoj službi.

GRAFIKA 4: ZAPOŠLJAVANJE U POLICIJI

P: Šta mislite, na koji način se vrši izbor kandidata i zapošljava kadar u policiji?

Manje od polovine građana (40%) vjeruje da se zapošljavanje kadra u policiji vrši putem javnog konkursa što, uprkos povjerenju većine u policiju, navodi na zaključak da građani ne vjeruju u pošten i otvoren proces zapošljavanja. Ako tome dodamo 11% građana koji smatraju da je način da se dođe do posla u policiji mito, ispada da zabrinjavajuća većina ne vjeruje da se zapošljavanje u policiji vrši prema zaslugama. To se poklapa sa nalazima drugih istraživanja javnog mnjenja o procesu zapošljavanja u zemlji uopšte.¹

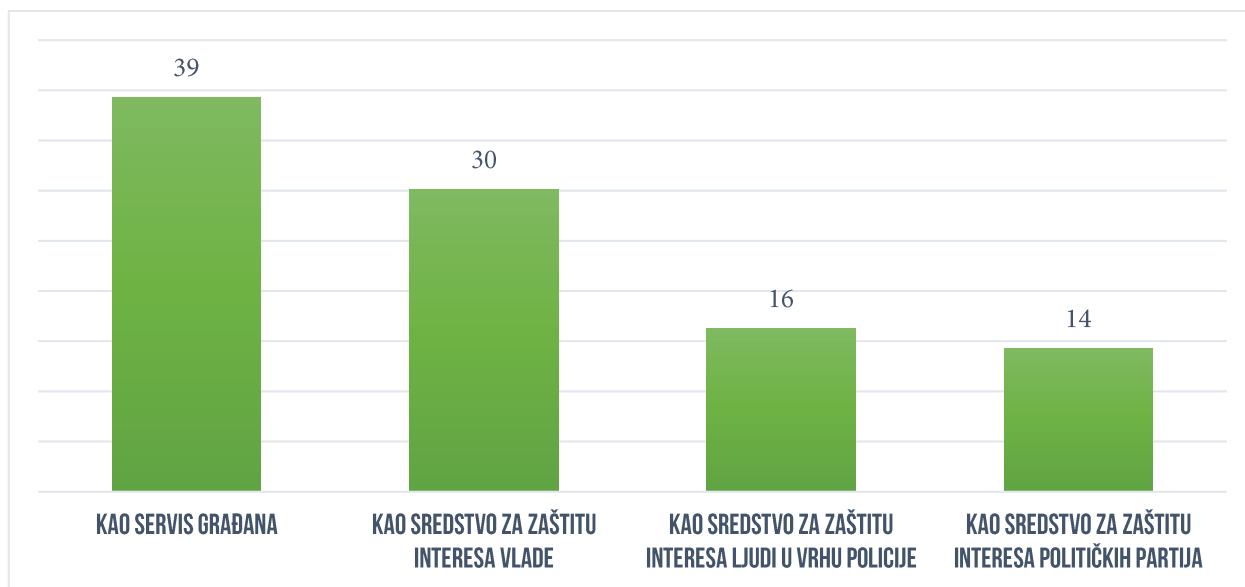
Trećina građana smatra da policija radi za njih

Malo više od jedne trećine građana (39%) vjeruje da policija radi u službi građana. Ostali smatraju da policija najviše djeluje kao sredstvo zaštite posebnih interesa, bilo Vlade (30%), bilo političkih partija (14%) ili visokih zvaničnika (16%). Crna Gora je iznad prosjeka regiona po broju građana koji vjeruje da policija služi interesima Vlade i visokih policijskih zvaničnika. Ovaj rezultat je takođe u suprotnosti sa visokim nivoom povjerenja u policiju, i ukazuje na moguć nedostatak svijesti među građanima da posao javnih institucija nije da služe interese Vlade, već da rade u službi građana i javnog interesa.

1 Vidjeti: Miloš Bešić, 2015. Stavovi građana o diskriminaciji u Crnoj Gori. Podgorica: Centar za demokratiju i ljudska prava. <<http://goo.gl/WCzrxr>>

GRAFIKA 5: U ČIJEM INTERESU POLICIJA NAJVIŠE DJELUJE?

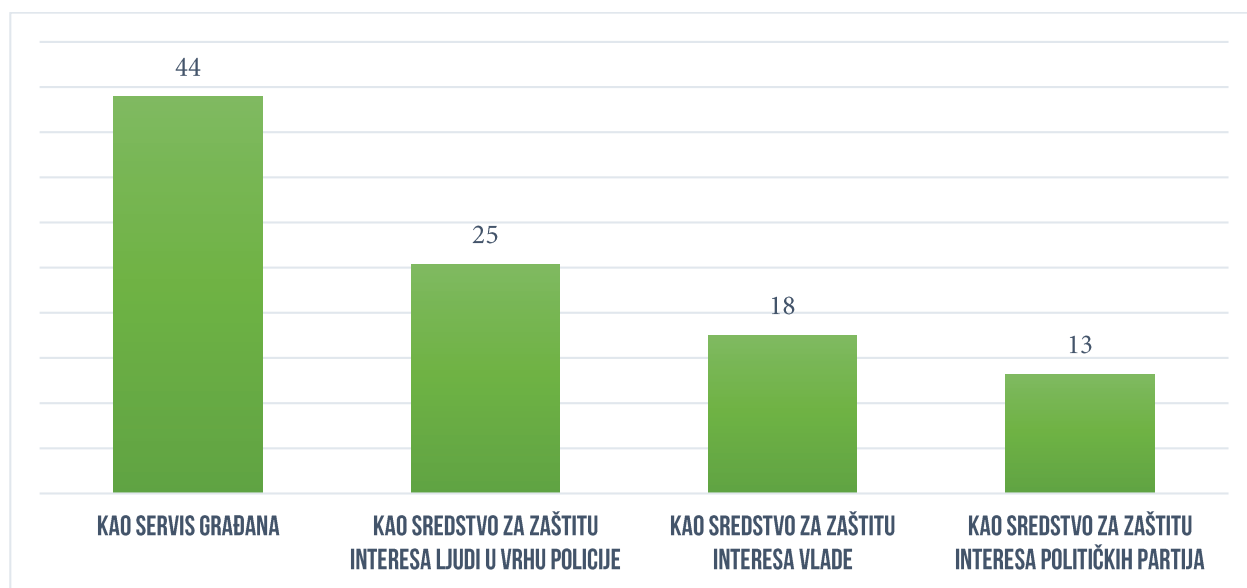
P: U kom svojstvu policija u Crnoj Gori djeluje najviše, a u kom svojstvu djeluje najmanje – kao sredstvo u službi građana, kao sredstvo za zaštitu interesa Vlade ili kao sredstvo za zaštitu interesa političkih partija?

Isto pitanje postavljeno na suprotan način otkriva jednako negativne rezultate: da građani smatraju da policija najmanje djeluje u svrhu u koju bi trebalo da djeluje najviše, tj. da bude u službi građana.

GRAFIKA 6: U ČIJEM INTERESU POLICIJA NAJMANJE DJELUJE?

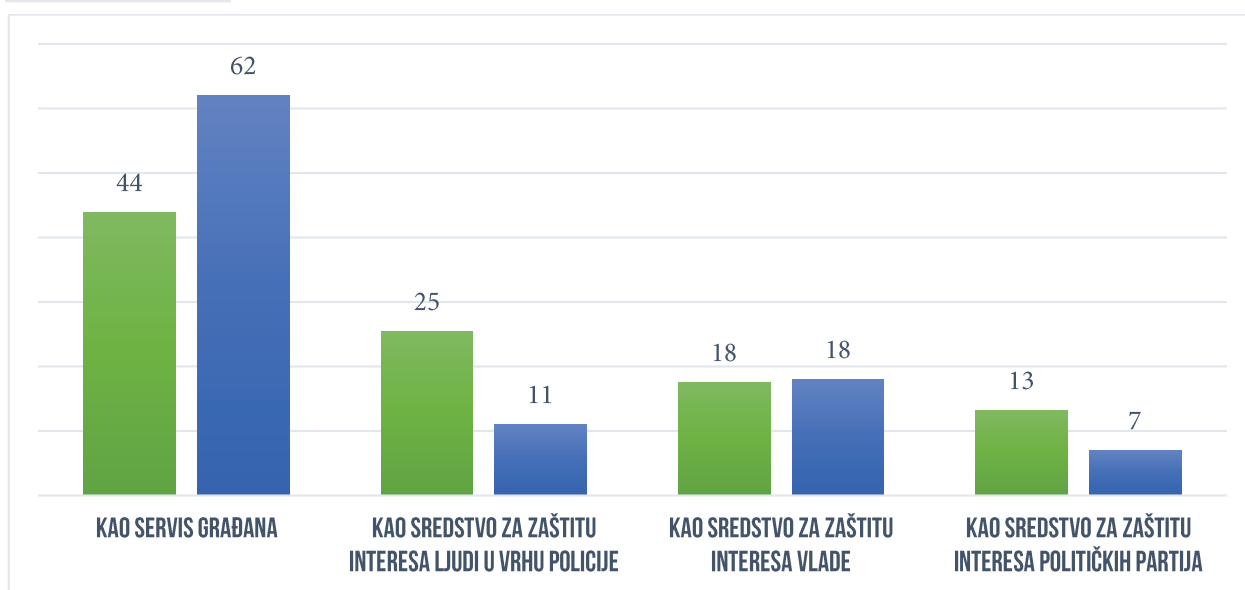
P: U kom svojstvu policija u Crnoj Gori djeluje najviše, a u kom svojstvu djeluje najmanje – kao sredstvo u službi građana, kao sredstvo za zaštitu interesa Vlade ili kao sredstvo za zaštitu interesa političkih partija?

Međutim, ako uporedimo ove rezultate sa prošlogodišnjim istraživanjem, vidimo da se procenat građana koji smatra da policija najmanje radi u službi građana smanjuje sa 62% na 44%, dok se broj onih koji vjeruju da policija najmanje djeluje u svrhu zaštite posebnih interesa povećava, u slučaju Vlade sa 11% na 18%, u slučaju političkih partija sa 18% na 25%, i u slučaju visokih policijskih zvaničnika sa 7% na 13%.

GRAFIKA 7: U ČIJEM INTERESU POLICIJA NAJMANJE DJELUJE: POREĐENJE REZULTATA IZ 2015. I 2016. GODINE

P: U kom svojstvu policija u Crnoj Gori djeluje najviše, a u kom svojstvu djeluje najmanje – kao sredstvo u službi građana, kao sredstvo za zaštitu interesa Vlade ili kao sredstvo za zaštitu interesa političkih partija?

Većina građana vjeruje da političari utiču na rad policije

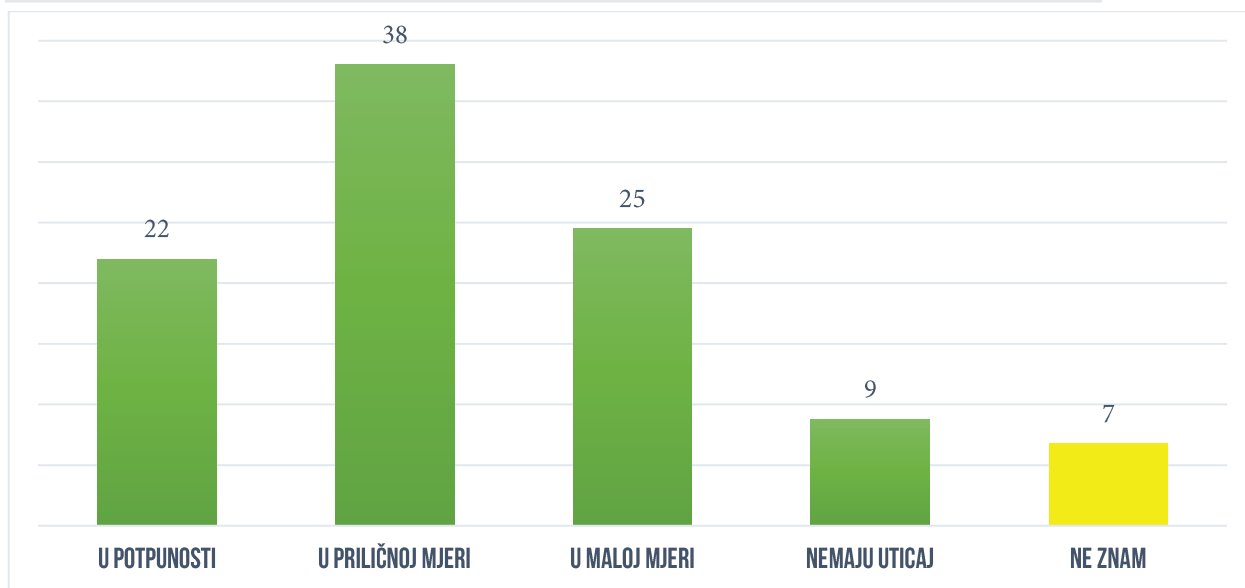
Skoro 60% građana smatra da politika utiče na rad policije, u potpunosti ili barem u velikoj mjeri. Ostali ili nemaju stav o ovom pitanju (6%) ili vjeruju da je politički uticaj odsutan ili zanemarljiv (34%). To je zabrinjavajući rezultat, iako i dalje nešto bolji nego u Srbiji i Albaniji gdje procenat onih koji vjeruju da politika značajno utiče na rad policije dostiže čak 76% (Srbija) i 79% (Albanija).

U Crnoj Gori se i po ovom pitanju izdvajaju građani srpske nacionalnosti, među kojima mnogo veći broj smatra da političari utiču na rad policije prilično ili u potpunosti (80%). Većina građana hrvatske (67%) i crnogorske (54%) nacionalnosti takođe dijele ovo mišljenje, dok je to slučaj sa manje od polovinom građana albanske i bošnjačke/muslimanske nacionalnosti.

Iz ovih se rezultata može zaključiti da se viđenje policije prelama kroz nacionalnu, kao i kroz političku prizmu. U Crnoj Gori, partije koje predstavljaju bošnjačku, albansku i hrvatsku manjinu učestvuju u radu Vlade, dok se opozicija, čiji dobar dio čine pro-srpske stranke, sastoji od partija koje okupljaju građane srpske i, u jednom broju, crnogorske nacionalnosti.

GRAFIKA 8: UTICAJ POLITIKE NA OPERATIVNI RAD POLICIJE

P: Po Vašem mišljenju, u kojoj mjeri političari imaju uticaja na operativni rad Policije?

PERCEPCIJA KORUPCIJE

Policija na listi najkorumpiranijih institucija

Iako je policija među institucijama koje uživaju natprosječno povjerenje građana, više od polovine građana (55%) smatra da korupcije ima unutar ove institucije, donekle ili čak do najvišeg nivoa. To je blizu prosjeka svih zemalja u kojima je istraživanje sprovedeno. Samo 13% građana tvrdi da korupcije u policiji uopšte nema, dok ostatak (28%) dijeli umjereni stav da korupcije ima u manjoj mjeri unutar ove institucije.

TABELA 1: PERCEPCIJA KORUPCIJE U INSTITUCIJAMA U CRNOJ GORI

P: U kojoj mjeri je korupcija rasprostranjena u sljedećim institucijama? Molim Vas odgovorite na skali od 1 do 4, gdje 1 znači da uopšte nije rasprostranjena, 2 da je rasprostranjena u maloj mjeri, 3 da je donekle rasprostranjena, a 4 da je rasprostranjena do najvišeg nivoa.

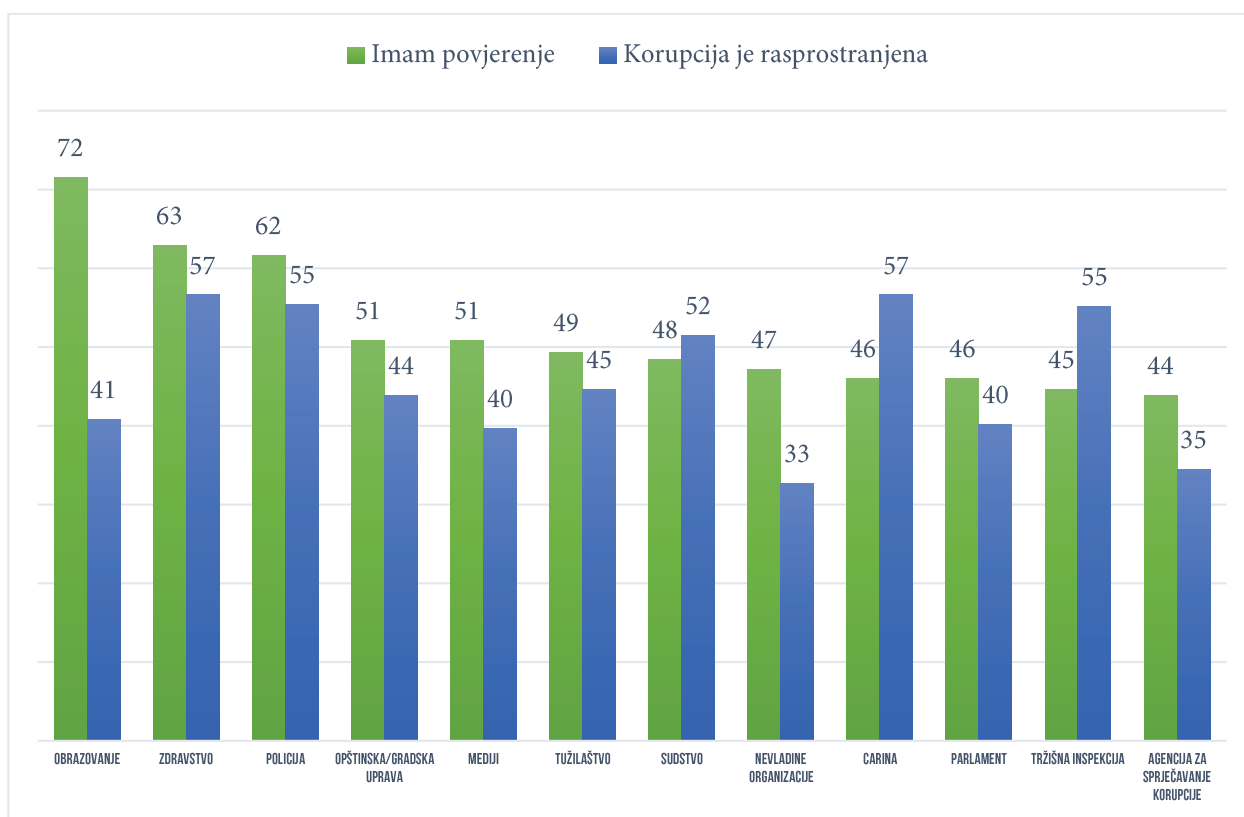
	NIJE UOPŠTE RASPROSTRANJENA	RASPROSTRANJENA JE U MALOJ MJERI	DONEKLE JE RASPROSTRANJENA	RASPROSTRANJENA DO NAJVIŠEG STEPENA	NE ZNAM	SUM - (1+2)	SUM + (3+4)
CARINA	11	27	33	24	5	38	57
OBRAZOVANJE	19	36	31	10	5	55	41
ZDRAVSTVO	11	30	32	25	3	40	57
SUDSTVO	14	30	33	19	5	44	52
TRŽIŠNA INSPEKCIJA	13	27	34	21	5	40	55
POLICIJA	13	28	36	19	4	41	55
OPŠTINA/GRAD	17	33	28	16	6	50	44
PARLAMENT	19	33	28	13	8	52	40
MEDIJI	17	37	32	8	7	54	40
NEVLADINE ORGANIZACIJE	21	39	27	6	8	60	33
AGENCIJA ZA SPRJEČAVANJE KORUPCIJE	24	33	23	12	8	58	35
TUŽILAŠTVO	17	33	29	16	5	51	45

Navedeni rezultati pokazuju da povjerenje javnosti i percepcija korupcije u određenim institucijama nijesu povezani. Zdravstvo i policija su među institucijama u koje građani imaju najviše povjerenja,

iako ih veoma veliki broj smatra korumpiranim. Sa druge strane, uprkos tome što NVO-i i Agencija za sprječavanje korupcije ne uživaju povjerenje većine građana, u smislu percepcije korupcije se kotiraju veoma dobro: samo 5.6% građana smatra da je korupcija u NVO sektoru rasprostranjena do najvećeg stepena.

GRAFIKA 9: POVJERENJE JAVNOSTI I PERCEPCIJA KORUPCIJE, POREĐENJE PO INSTITUCIJAMA

P1: Koliko povjerenje imate u sljedeće institucije u Crnoj Gori? Molimo Vas da odgovorite koristeći skalu od 1 do 4, pri čemu: 1 znači uopšte nemam povjerenje, 2 uglavnom nemam povjerenje, 3 uglavnom imam povjerenje, 4 imam potpuno povjerenje; P2: U kojoj mjeri je korupcija rasprostranjena u sljedećim institucijama? Molim Vas odgovorite na skali od 1 do 4, gdje 1 znači da uopšte nije rasprostranjena, 2 da je rasprostranjena u maloj mjeri, 3 da je donekle rasprostranjena, a 4 da je rasprostranjena do najvišeg nivoa.

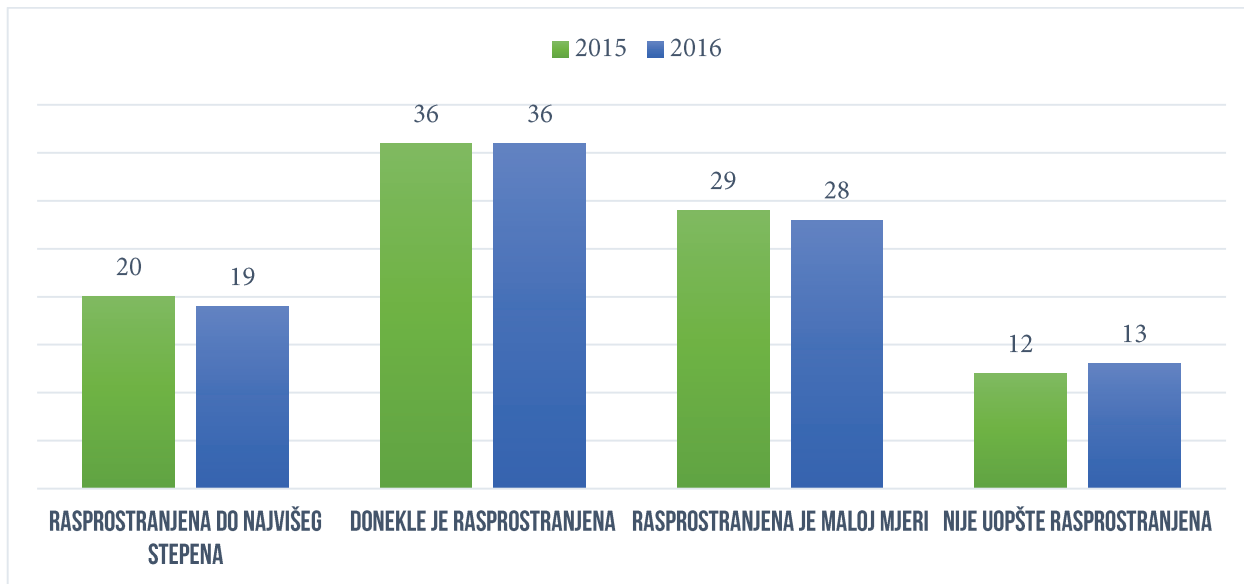

Percepcija korupcije u policiji nepromijenjena

Zanimljivo je da je nivo percepcije korupcije unutar crnogorske policije među najstabilnijim rezultatima u posljednje dvije godine. Poređenje nalaza iz 2015. i 2016. godine pokazuje tek malu razliku, kao što se vidi iz grafike ispod.

GRAFIKA 10: PERCEPCIJA KORUPCIJE U CRNOGORSKOJ POLICIJI, POREĐENJE 2015. I 2016. GODINE

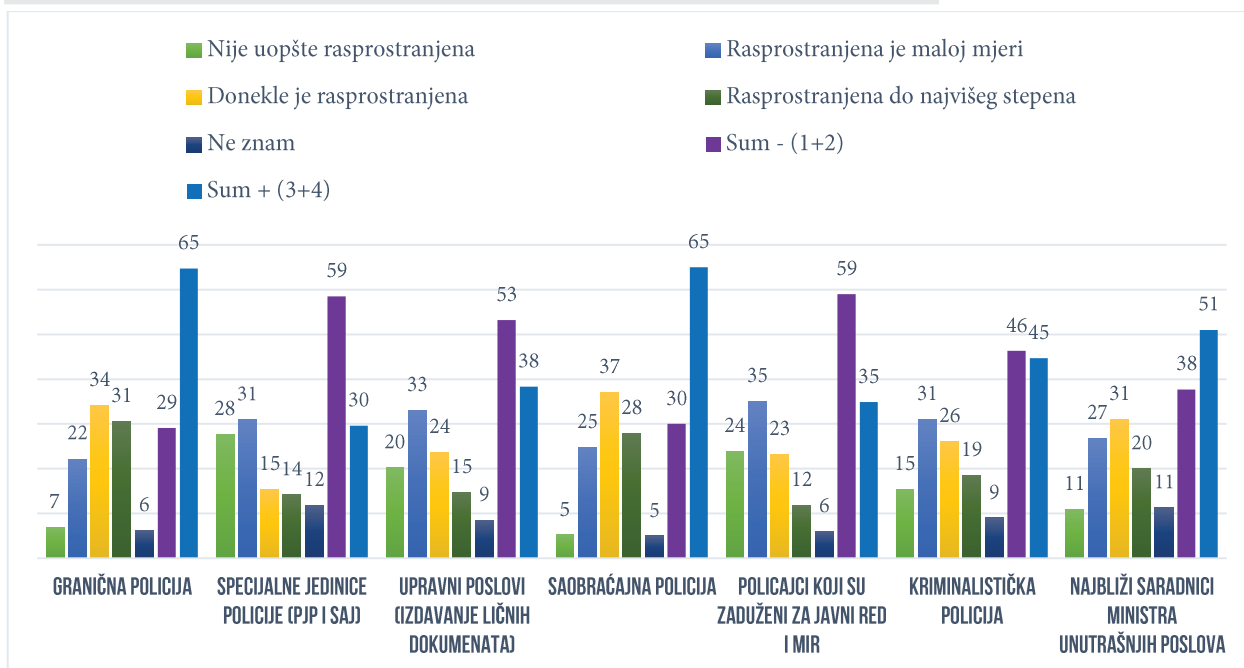
P2: U kojoj mjeri je korupcija rasprostranjena u sljedećim institucijama? Molim Vas odgovorite na skali od 1 do 4, gdje 1 znači da uopšte nije rasprostranjena, 2 da je rasprostranjena u maloj mjeri, 3 da je donekle rasprostranjena, a 4 da je rasprostranjena do najvišeg nivoa.

Detaljnijom analizom percepcije korupcije unutar različitih organizacionih jedinica policijskih snaga dolazimo do zaključka da je korupcija najviše rasprostranjena u graničnoj i saobraćajnoj policiji, kao i među najbližim saradnicima ministarstva unutrašnjih poslova. Specijalne policijske jedinice i policijski službenici zaduženi za javni red i mir se smatraju najmanje korumpiranim.

GRAFIKA 11: PERCEPCIJA KORUPCIJE UNUTAR POLICIJSKIH STRUKTURA

P: U kojoj mjeri je korupcija rasprostranjena u sljedećim djelovima policije? Molim Vas odgovorite na skali od 1 do 4, gdje 1 znači da uopšte nije rasprostranjena, 2 da je rasprostranjena u maloj mjeri, 3 da je donekle rasprostranjena, a 4 da je rasprostranjena do najvišeg nivoa.

Navedeni rezultati su blizu regionalnog prosjeka, i u najvećoj mjeri se poklapaju sa opštim viđenjem o tome koji djelovi policije su najskloniji korupciji.² Iako saobraćajnu policiju uglavnom karakteriše sitna korupcija, ovo je i dio policije koji je najčešće u direktnom kontaktu sa građanima.

Sa druge strane, specijalne policijske snage, koje u slučaju Crne Gore čini Specijalna antiteroristička jedinica - ne dolaze često u dodir sa običnim građanima, osim u slučaju incidenata. Ovi rezultati takođe pokazuju da građani uglavnom povezuju korupciju sa uzimanjem mita, a ne sa drugim oblicima korumpiranog ponašanja, obzirom da je malo prije sprovođenja ovog istraživanja Specijalna antiteroristička jedinica prikazana u veoma negativnom svjetlu u pojedinim uticajnim medijima zbog kontroverzne uloge u opozicionim protestima iz oktobra 2015 na kojima je došlo do nasilja.³

2 Prema Planu integriteta Ministra unutrašnjih poslova i kategorizaciji jedinica po riziku od korupcije, granična policija je najizloženija korupciji.

3 U junu 2016. godine, načelnik ove jedinice je suspendovan zbog krivične optužnice podignute protiv njega. Načelnik je optužen za prikrivanje činjenica o aktivnostima pojedinih pripadnika jedinice koji su upotrijebili prekomjerenu silu na protestima opozicionog pokreta Demokratski front 24. oktobra 2016. godine.

BORBA PROTIV KORUPCIJE

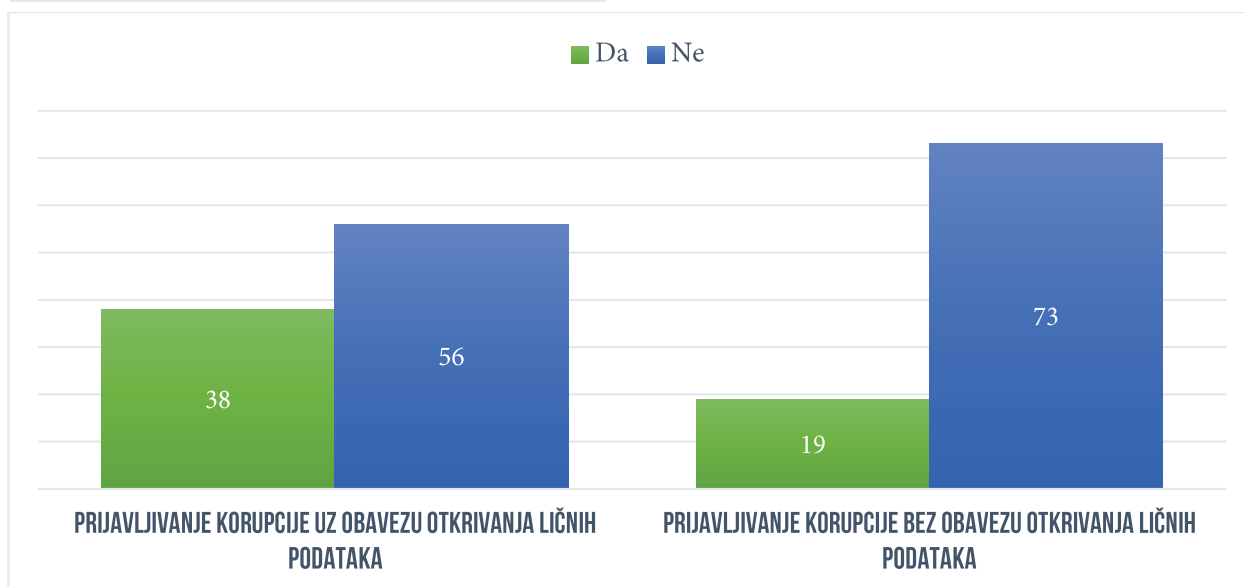
Treći set pitanja je obuhvatio nekoliko ključnih oblasti: spremnost građana da prijave korupciju u policiji, institucije kojima bi je prijavili, stavove prema mehanizmima za sprječavanje korupcije, i ocjene važnosti pojedinih institucija u borbi protiv korupcije. Posebno zabrinjava zaključak istraživanja da većina građana nije spremna da prijavi korupciju, što ukazuje na potrebu daljeg podsticanja i zaštite zviždača u Crnoj Gori.

Građani nijesu spremni da prijave korupciju

Većina građana ne bi prijavila korupciju u policiji čak i kada bi im bilo dozvoljeno da ostanu anonimni: 56% građana je izjavilo da ne bi prijavilo korupciju ako bi im za to bilo traženo da daju lične podatke, a još veći broj (73%) tvrdi da ne bi prijavili korupciju čak i kada ne bi morali daju tu informaciju. Biće potrebno dalje istraživanje kako bi se razumjeli ovi kontradiktorni rezultati. Kako stvari sada stoje, nameće se zaključak da bolja zaštita ličnih podataka neće biti dovoljna da ohrabri građane da prijave korupciju.

GRAFIKA 12: PRIJAVLJIVANJE KORUPCIJE U POLICIJI

P1: Da li biste prijavili slučaj korupcije u policiji (ako je Vama neko tražio mito), ukoliko morate da date svoje lične podatke (JMBG, adresu i sl.)? P2: A da li biste prijavili slučaj korupcije u policiji ukoliko ne morate da date svoje lične podatke?

Zanimljivo je da je procenat građana koji ne bi prijavili korupciju porastao u poređenju na prethodnu godinu, kada je manje od polovine (48%) građana reklo da ne bi prijavili korupciju u policiji ako bi im za to morali da otkriju lične podatke, dok je 63% izjavilo da ne bi prijavilo korupciju čak i ako im

lični podaci ne bi bili traženi. Pogoršanje ovog rezultata iz godine u godinu ukazuje na potrebu da se ohrabre zviždači unutar institucija i ustanovi bolja zaštita zviždača kao mehanizma zaštite javnog interesa.

Nedostatak promocije zviždača kao mehanizma za borbu protiv korupcije ima, naime, i značajnu negativnu stranu, a to je se na zviždače gleda kao na „špijune”. To bi dijelom moglo objasniti i naizgled zbunjujući rezultat da su građani manje spremni da prijave korupciju anonimnim putem.

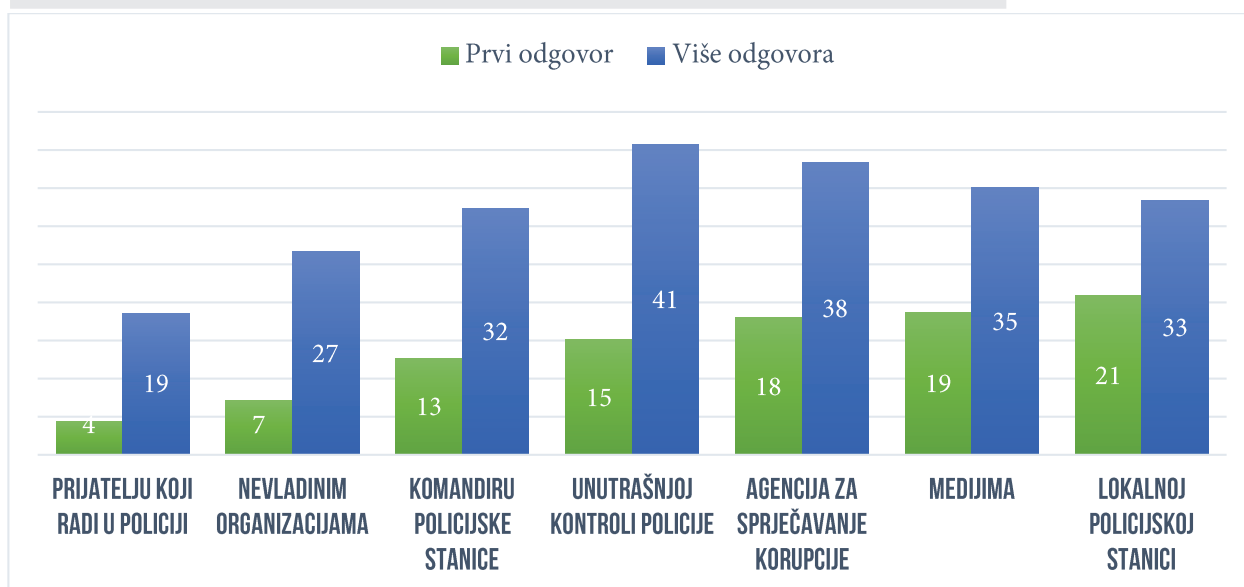
Lokalna policijska stanica prvi izbor za prijavljivanje korupcije

Među onima koji tvrde da bi prijavili korupciju u policiji, najveći broj građana (21%) je izjavio da bi prvo mjesto gdje bi pošli da prijave korupciju bila lokalna policijska stanica. Komandir policijske stanice je druga najčešća instanca kojoj bi se obratili. Na trećem mjestu su mediji, a na četvrtom Agencija za sprječavanje korupcije, sa 18%, što pomalo iznenađuje obzirom na nizak nivo povjerenja javnosti u ovu novoosnovanu instituciju.

Uprkos tome, ako uzmemo u obzir sve navedene instance kojima bi građani prijavili korupciju - ne samo njihov prvi, već sve navedene izbore - na prvom je mjestu unutrašnja policijska kontrola, a već na drugom Agencija za sprječavanje korupcije.

GRAFIKA 13: KOME BI GRAĐANI PRVO PRIJAVILI KORUPCIJU U POLICIJI

P: Kome biste prvom sa ove liste prijavili slučaj korupcije u policiji? Kome još?

Represijom protiv korupcije u policiji

Upitani o aktivnostima koje bi najbolje doprinijele sprječavanju korupcije u policiji, građani su pokazali sklonost represivnim mjerama, odnosno strožijem kažnjavanju. Unutrašnje mjere poput poli-

tike ljudskih resursa i opšteg upravljanja policijom su takođe ocijenjene kao važna sredstva. Kao najznačajnije mehanizme za sprječavanje korupcije u policiji najveći broj građana je izdvojio strogo kažnjavanje počinioca (21%) i češće kažnjavanje korumpiranog rukovodstva (18%). Povećanje plata policijskih službenika (17%) i politička volja Ministarstva i rukovodilaca (10%) su takođe istaknuti kao važni za sprječavanje korupcije.

Za očekivati je da će prosječan građanin odabrati represivniji pristup zbog nedovoljnog poznavanja sofisticiranijih mehanizama za borbu protiv korupcije. Sa druge strane, rezultati istraživanja pokazuju i određeni nivo solidarnosti sa niskim platama policijskih službenika. Prosječne plate u crnogorskoj državnoj upravi su, prema dostupnim podacima za 2015. godinu, iznosile oko 500 eura.⁴

GRAFIKA 14: MJERE ZA SUZBIJANJE KORUPCIJE U POLICIJI

P: Ocijenite, šta je po Vašem mišljenju, najpotrebnije za sprječavanje korupcije u policiji?

Ministarstvo unutrašnjih poslova prvo odgovorno za borbu protiv korupcije u policiji

Prema mišljenju građana, protiv korupcije u policiji najbolje je boriti se iznutra. Većina građana (24%) smatra da bi Ministarstvo unutrašnjih poslova prije svih drugih trebalo da se bori protiv korupcije u policiji, dok 21% vjeruje da bi to trebala da čini Vlada. Unutrašnja kontrola policije (15%) je sljedeća na listi, a prate je Agencija za sprječavanje korupcije (11%) i Direktor policije (9%).

Crnogorski građani pripisuju mnogo značajniju ulogu u borbi protiv korupcije u policiji ministru unutrašnjih poslova nego građani ostalih zemalja u regionu. Razlog za to vjerovatno treba tražiti u organizacionoj strukturi crnogorske javne uprave, u kojoj Uprava za policiju funkcioniše unutar

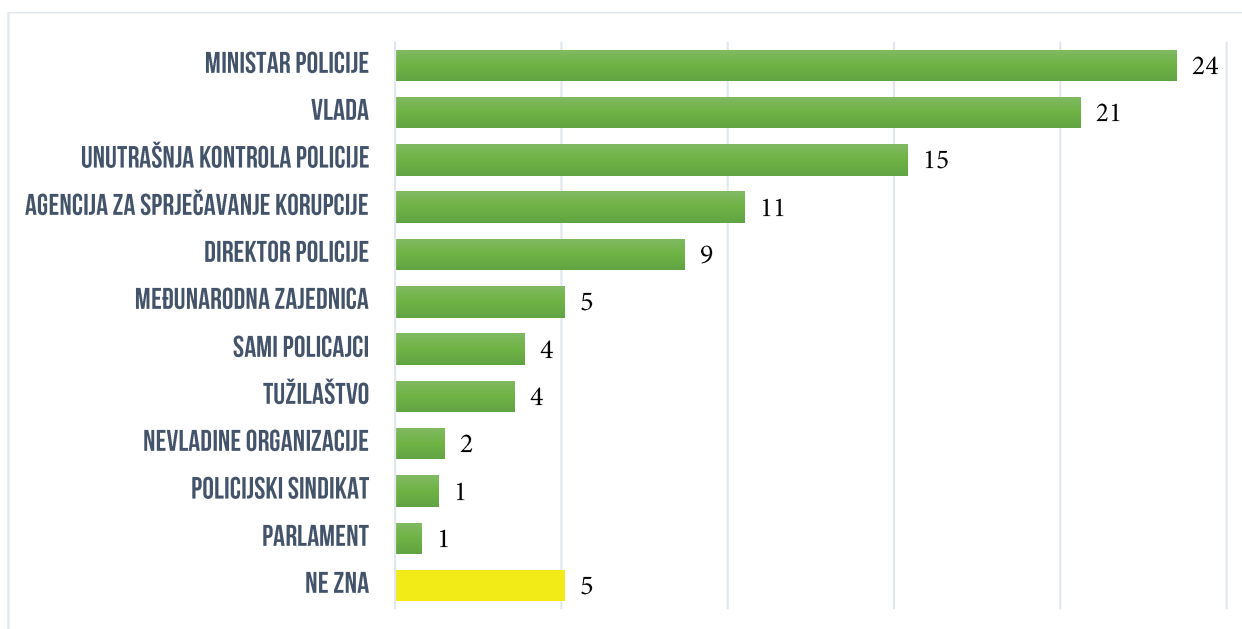
4 Statistički godišnjak 2015, Zavod za statistiku Crne Gore, dostupan na: <<http://goo.gl/WkZ9EM>>

Ministarstva unutrašnjih poslova, i time je djelimično podređena odlukama koje se donose na nivou Ministarstva. Uz to, dominantna organizaciona kultura u zemlji je takva da je proces donošenja odluka pretjerano centralizovan u funkciji ministra kao politički odgovorne ličnosti.

Linija odgovornosti ispod ministarskog nivoa je u velikoj mjeri nejasna i teško ju je utvrditi, što se negativno odražava na menadžersku odgovornost. Ovaj koncept se sve više promovise ne samo kao oblik zaštite od zloupotrebe i nečinjenja zvaničnika, koji ne moraju biti političke ličnosti, već i kao način da se institucije zaštite od prekomjernog političkog uticaja.⁵ Sa druge strane, činjenica da se Crna Gora izdvaja među državama regiona po velikom broju građana koji smatraju da Direktor policije treba da igra važnu ulogu u suzbijanju korupcije unutar ove institucije predstavlja pozitivan rezultat.

GRAFIKA 15: INSTITUCIJE KOJE TREBA DA SE BORE PROTIV KORUPCIJE U POLICIJI

P: Pogledate sljedeći spisak institucija i recite mi, koja institucija bi prije svih drugih trebalo da se bori protiv korupcije u policiji.

5 SIGMA. 2013. Analysis of Managerial Accountability: Strengthening Good Managerial Behavior – Identifying Opportunities for Supporting Further Reform Efforts in Montenegro’s Public Administration. [Analiza upravljačke odgovornosti: jačanje dobrog upravljačkog ponašanja - identifikacija mogućnosti za podršku daljim reformskim naporima u crnogorskoj javnoj upravi]

ULOGA CIVILNOG DRUŠTVA

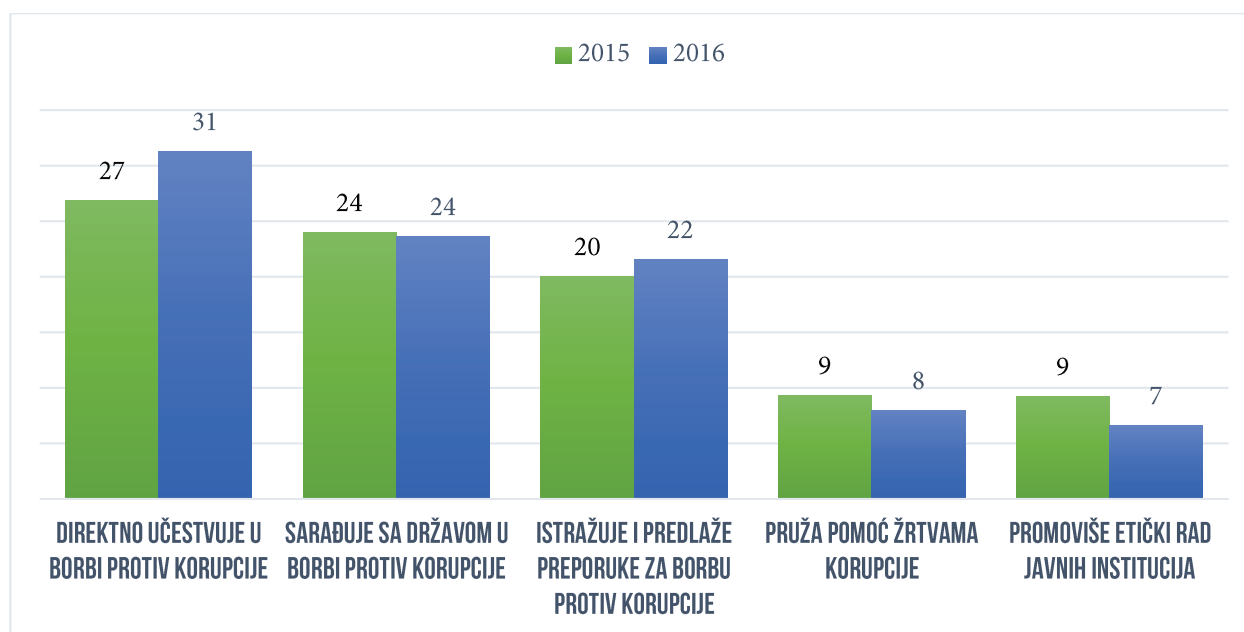
Nevladine organizacije aktivne u borbi protiv korupcije

Gotovo trećina građana vjeruje da NVO treba da igraju aktivnu ulogu u borbi protiv korupcije, a veliki broj (24%) takođe smatra da bi u tome NVO trebale da sarađuju sa državom. Konačno, oko jedne petine građana se slaže da NVO-i treba da istražuju i predlažu preporuke za borbu protiv korupcije.

Ovogodišnji nalazi su veoma slični rezultatima istraživanja iz 2015. godine, što ukazuje na nepromijenjeno viđenje uloge NVO-a u borbi protiv korupcije u policiji.

GRAFIKA 16: ULOGA CIVILNOG DRUŠTVA U BORBI PROTIV KORUPCIJE U POLICIJI, POREĐENJE 2015. I 2016. GODINE

P: Ljudi imaju različita mišljenja o ulozi nevladinih organizacija u borbi protiv korupcije. Imajući to na umu, šta biste rekli, koju ulogu nevladine organizacije treba da igraju u borbi protiv korupcije?

METODOLOŠKI OKVIR

LOKACIJA	Crna Gora
NAČIN PRIKUPLJANJA PODATAKA	Anketa licem u lice, u domovima ispitanika
POPULACIJA	Punoljetni građani Crne Gore oba pola koji su u trenutku istraživanja imali stalno prebivalište na teritoriji Crne Gore
VELIČINA UZORKA	1,000
VRSTA UZORKA	Troetafni stratifikovan slučajni reprezentativni uzorak
STRATIFIKACIJA	Prema regionu, vrsti naselja, polu, starosti i obrazovnom nivou
GREŠKA UZORKOVANJA	±3.31%

BELEŠKE

POINTPULSE

WESTERN BALKANS PULSE FOR POLICE INTEGRITY AND TRUST

WWW.POINTPULSE.NET

twitter.com/POINTPULSEnet

facebook.com/POINTPULSEnet/

CIVIL SOCIETY NETWORK DEDICATED TO
OVERSIGHT OF POLICE INTEGRITY.